

BESLUT

Diarienummer
V 2021/1493

2021-08-26

Rektor

m.remissvar@regeringskansliet.se
david.hansson@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Använd det som fungerar (SOU 2021:26)

Ert dnr M2021/00774

Lunds universitet yttrar sig härmed över rubricerad remiss. Universitetet vill framföra följande synpunkter. I framtagningen av detta svar har professor Lena Neij och universitetslektor Carl Dalhammar, Internationella miljöinstitutet, deltagit.

Utredningen är väl underbyggd. De kartläggningar som gjorts inom utredningen, liksom informationen kring problemen med att få fram tillförlitlig statistik, är mycket värdefull. Lunds universitet uppskattar också att utredningen gjort en bred översyn av systemet.

Ett stort problem idag är att saker som lämnas in till producentansvaret ofta blir klassificerade som avfall, vilket försvårar återanvändning. Det finns därför anledning att se om resurser (i detta fall manuellt arbete) kan tillsättas, så att värdefulla resurser kan sorteras ut innan de går in i producentansvaret. Då detta kan bli kostsamt för kommuner och producenter, bör statliga medel kunna tillskjutas.

Om ett pantsystem införs, måste det utformas så att det inte motverkar återanvändning. Exempelvis verkar det som om det föreslagna pantsystemet (som dock inte förordas av utredningen) innebär att konsumenten erhåller ersättning när produkten lämnas in som avfall, i stället för att lämnas vidare som produkt för direkt återbruk. Detta bör beaktas om ett pantsystem övervägs.

Sverige bör i första hand verka för EU-gemensamma lösningar, men det kan finnas anledning att även utveckla nya nationella styrmedel. Då flera av EU:s medlemsländer nu inför nya nationella styrmedel, så bör Sverige i möjligaste mån koordinera nya styrmedel med dessa: detta stärker incitamenten för producenterna, och motverkar fragmentering av den inre marknaden.

Sverige bör se på Frankrikes olika initiativ (anpassade avgifter, reparationsfonder, reparationsindex, förbud mot att sätta vissa produkter på marknaden, hållbarhetsindex m. m.) för att se vad som kan vara relevant för oss, och hur det relaterar till producentansvaret i stort. Framförallt så bör den franska reparationsfond som avses vara införd 2022, och som införs inom ramen för producentansvarssystemet, studeras för att se om Sverige kan införa liknande system som ger producenter incitament att ta fram produkter som håller längre. Sverige bör även se på andra system som ger incitament för reparation snarare än utbyte av produkt, t. ex. de reparationscheckar som används i Wien.

Det skulle vara en fördel med ett lagstadgat system för att reglera att producenterna finansierar underhåll och reparationer av produkterna. Detta kan ske genom exempelvis förlängd garantitid och/eller obligatorisk support och underhåll med ett antal gratis reparationer, som gäller under den förväntade (gärna redovisade) livslängden för produkten och som följer med vid köp av produkten. I kombination med en stärkt reklamationsrätt, kan effekterna bli omfattande. Producenterna kan antingen stå för reparationen själv eller erbjuda exempelvis ersättning som i fallet med modellen 'Repair Network Vienna': en reparationscheck som kunden laddar ner online och kan använda direkt för reparationen hos anslutna företag. Det är viktigt att samhället skapar system där producenter av mer hållbara produkter också belönas på marknaden.

Med andra ord så anser Lunds universitet att det kan finnas skäl att ta ett ännu större grepp om frågan, och att samhället framförallt bör verka för att produkter används längre. Detta är extra relevant för just småelektronik då störst miljöpåverkan återfinns i extraktions- och produktionsfaserna.

Lunds universitet tillstyrker förslaget om att en producent får en skyldighet att ge användare av elutrustning information om hur produkter med lokalt lagrad personlig information kan fabriksåterställas, och hur informationen kan raderas.

Förslaget om att den som driver ett insamlingssystem av elavfall ska se till att insamlingen sker på ett sådant sätt att förberedelse för återanvändning möjliggörs, bör innebära en klar förbättring jämfört med dagens krav. Men förslaget är vagt utformat och kan eventuellt bli svårt att genomdriva på ett effektivt sätt.

Lunds universitet tillstyrker förslaget om producentens informationsskyldighet, men även här kan det finnas anledning att ha tydligare regler. Sverige bör beakta lagstiftning med minimikrav om hur en producent ska verka för att användare av elutrustning får goda förutsättningar att underhålla, reparera, uppgradera och återanvända denna för längsta möjliga livslängd. Det kan vara förlängd garanti, tillgång till support, reservdelar, bruksanvisningar samt teknisk information om reparabilitetsgrad och förväntad livslängd, till nytta för konsumenter långt utanför Sveriges gränser.

Beslut

Beslut att avge detta yttrande har fattats av undertecknad prorektor i närvaro av stf förvaltningschef Torun Forslid efter hörande av representant för Lunds universitets studentkårer och efter föredragning av miljöchef Claes Nilén, LU Byggnad.

Lena Eskilsson